

Aftenbladet.

Denne Tidende udkommer 5 Gange ugentlig nemlig: Mandag, Tirsdag, Onsdag, Fredag og Lørdag, og tilbringes Subscribenterne for 1 R⁷ kvartaliter.

Nr. 19. Lørdagen d. 28. Januar.

1843.

Pressen og Censuren.

III.

Vi havde i det Foregaaende seet, at Staten ligesaa vel bør organisere Forebyggelsesmidler imod et trykt Skrift i og for sig, som den imod Virksomheden af en Forfatters flette Villie — maa skee endog imod hans blotte Uforstand og Overilte, naar den er forhaanden i høj Grad — bør have Straffelove til Modvægt og til Anvendelse, naar det behøves. Men vi have dog derved hidtil forudsat, at Staten har Forpligtelser imod en ægte Folkeinteresse i denne Henseende. Herom ere imidlertid ikke alle enige. Det er ikke blot Digteren, der har ønsket

„At Tankens Ittring var — som selve Tanken — fri,“ men der gives ogsaa iblandt dem, der have skrevet raisonnerende om den onskeligste Tilstand for Pressen, Forfattere, der antage, at Sagens Natur ikke giver nogen anden Indskrænkning Medhold, end den, at **Domstolene**, bagefter, skulde anvende deres Autoritet imod Forfattere — eller Andre — som have publiceret noget Utilbørligt; hvorimod de mene, at det ubetinget bør staae Enhver frit for, uhindret at offentliggjøre igjennem Pressen Alt, hvad han behager. En nærmere Undersøgelse vil imidlertid kunne vise, at en saadan Presserettighed — eller rettere Pressevilkaarlighed — ikke svarer til Forholdenes Natur, eller til den Fordring til Lovene og Regjeringen, som Enhver i Folket er beføiet til at gjøre, nemlig, at denne betimelige og skal foranstalte, hvad der behøves for at afværge de Ulemper, imod hvilke Folket ikke kan beskytte sig selv — og ikke lade det være nok, efter Ordspøget, at kaste Brønden til, naar Bærnet er druknet.

Ligesom Statens Formaal, og altsaa det fælles Foreningspunkt, hvortil alle dens Foranstaltninger bør stræbe at virke hen, ikke er af noget snævrere Indhold, end Folkets eget Tilværelsesformaal, saa at det just er den velorganiserede og velbestyrede Stats Viemod at befordre og betrygge Opnaaelsen af ethvert aandeligt og materielt Gode, som i Samfundet kan fremmes og opnaaes ved udvortes Foranstaltningers Hjælp, saaledes er det ogsaa isærdeleshed det sande og ægte Formaal for Pressens Brug at udbrede Sandhed og Oplysning, at understøtte Moralitet og Cultur, og at værne om disse ethvert Folks saavel som det enkelte Menneskes dyrebareste Helligdomme. Til denne rette Brug af Pressen bør Afgangen i Staten være uhindret; men det er heller ikke den, som besværes, enten

ved en foreløbig Bedømmelse af Pressens Productioner, eller ved det naturlige Ansvar, der ligesaa vel paahviler en Forfatter for det, han igjennem Pressen har talt til Publicum, som for hans andre Foretagender, der kunne have indvirket paa Næstens Bæ og Vel, hans Forstands eller hans Følelses Klarhed og Reenhed. Det er kun imod Misbrug af Pressen, Misbrug af dette kostelige Middel til Moralitetens Befæstelse, Bildfarelsers Udspreddelse, og Udbredelse af borgerlig Orden og Tilfredshed — at de præventive Foranstaltninger ere rettede. Skal det virkelig afværges, Alt det Onde, som Uforstand eller slet Villie formaaer at udstrooe i Folket ved Pressen, saa udpræves Organisation af en Foranstaltning til at forebygge Publicationen af det trykte Værk, hvori det indeholdes; thi naar denne er foregaaet, staaer det hverken i de velsindede Borgers eller i nogen Regjerings Magt at opheve Følgerne. Den Skade, som et slet Skrift gjør, er aandelig Natur, og kan derfor aldrig udjævnes ved materielt Vederlag, hvilket er det eneste, som nogensomhelst Domstol kan afvinge den Skyldige. Lad ogsaa Bestræbelserne for at sammensamle og tilintetgjøre de udspreddte Exemplarer af et Skrift, der ved Domstolene er kjendt at indeholde Forseelse eller Forbrydelse imod Religion og Moralitet, imod Borgersamfundets Fred eller imod Næstens gode Navn og Rygte, være nok saa heldige; — lad den Straf, der rammer den Skyldige ved Dommen, være saa vel valgt og saa alvorlig, at den enkelte Forbryder faaer tilstrækkelige Motiver til aldrig at gjentage sin Brode og nogle Andre afholdes fra at efterligne den, — ja lad endog alle de velsindede Borgere være indsigtsfulde nok til at fordomme ham og hans Skrift: Alt dette er dog utilstrækkeligt; thi dette Skrift har allerede, imedens det var i Omløb, — og at standse dette, forend Skriftet var domfældt, vilde jo ogsaa være en Art af den Prævention, som hine Forfattere, ubetinget forkaste — ogsaa fundet sit Publicum, saasandt Ege søger Ege, og saasandt det ikke er enhver Læser, der har Forstand til at indsee enhver Bildfarelse, eller Kraft og Villie til at modstaae enhver Forlovelse, som den misbrugte Presse udspreder, undertiden under den meest takkelige og overtalende Form og Masse.

Just derfor er ogsaa hiint vel anseete Middel: „Tryk mod Tryk“, heller ikke altid tilstrækkeligt, endskjondt ogsaa dette aldrig vil forsømmes uden Skade, og har vundet saamegen Popularitet ved at smigre Læseverdenen med den usande Forudsætning, at enhver velsindet Læser — og hvem vil ikke ansee sig selv for at høre til dissees Tal?

— er i Besiddelse af den fornødne **Landsmodenhed** og **Fordomsfrihed** til selv at udfinde det Rette, naar kun samtlige **Bevisgrunde** for og imod, frit og uhindret, kunne komme ham tilhænde. Det er desuden besynderligt, at man derved ofte overseer den aabenbare factiske Sandhed, at det meget ofte — man kan maaskee sige som oftest — afhænger af tilfældige Omstændigheder, om, baade Giften og Modgiften naae hen til de samme Steder; thi, vi gien- tage det, det er umuligt at beregne, **hvilken Læse- freds** der bliver et trykt Skrift til Deel, naar det offentligen er blevet faldholdt og uhindret uddelt iblandt Publicum. Heller ikke tager man ved dette Middels Anbefaling som Sandheds og Moralitets tilstrækkelige Palladium tilbørligt Hensyn til den Spilde af Tid og aandelige Kræfter, som det forudsætter. Det høieste Maal, som „Tryk mod Tryk“ kan naae, er dog kun det, at op- hæve de skadelige Virkninger paa Folkebe- vidstheden, som det utilbørlige Skrift allerede havde udøvet. Men — naar er det dog blevet at ansee for et Gode, at bruge Medicin imod en Sygdom, fremfor at forebygge Smitten?

Desuden er det klart, at de gode Kræfter — naar vi endog forudsætte som givet, hvad der dog kun sjældent i Virkeligheden sker — ganske formaae at adsprede Bildfarelsens eller Bagtalelsens, Sykleriets eller den falske Smigers onde Taager, dog langt anderledes vilde have kunnet arbejde med Frugt for Sandhedens mere udbredte Erkjendelse, naar de ikke havde haft Stemninger at bearbejde, som vare forud berørte, og maaskee allerede smittede af hine Under. Og nu Læserne! Hvormeget bedre kunde Mængden af disse ikke have brugt deres Tid, end den nu hengik med at lytte til det Slette, og bagefter at overvinde det igjen, altsaa netop at komme tilbage til samme aandelige eller intellectuelle Standpunkt, hvorpaa Læseren stod, førend han af et slet Skrift blev bedaaet eller dog forstyrret i sin Lands Fred og Egerægt! Endog dette kan, efter Erfaringens Vidnesbyrd, ikke paastaas, at den overstaaede Forstands sygdom — thi dette vil være det mildeste Navn derfor — hærdet Sindet og forøger Styrken til at modstaae lignende Forlokkelse. Derimod vil Svivlesy- gen, og deslige Under, stedse lettere indsnige sig, hvor de for have fundet Rum, end der, hvor Sandhedsfølelsen, Re- ligiositeten, og enhver Takt for det Sammelige, aldrig er bleven plettet.

Man er gaaet saa vidt at paastaas, at det er en „Menneskeret“ at lade trykke og udbrede, hvad man vil. Vi ville ikke tale om, hvormange Mennesker, der savne baade Gyne og Villie til at gjøre Brug af slig Vilkaarlighed. Men selv om vi kun ville tænke paa dem, der besidde alle fornødne indvortes og udvortes Midler til at lade deres Røst høre igjennem Pressen — hvorledes skal da en slig Mangel paa Maal og Grændse for Pressens Benyttelse forliges med de høieste Love for vore Tanker og Handlinger? Hvorledes kan man have Ret til det, som skader Næsten eller Samfundet, til det, man ikke engang for- maaer at udsone, fordi man ikke selv nogenlunde fuldstæn- digt og med Visshed kan vide, hvilke de ere, hvis Forstand er bleven hildet, hvis Følelser ere blevne saarede, hvis Phan- tasi er ledet paa Afveje, eller hvis Eidskabelighed har ind-

juget ny Smitte? Hovedsagen er og bliver den, at disse Virkninger, eller en og anden deraf, hos forskellige Læsere endog kunne indtræde trods Forfatterens gode Villie; thi der haves ingen Garanti for, at hans Arbejde kun kommer dem for Die, for hvis Fatterevne eller Stemning det af ham nærmest, og med Omhyggelighed, er beregnet.

Det er derfor aabenbart, at det kun er til at benytte Pressen i Overeensstemmelse med dens Formaal: at ud- brede Sandhed og befæste Dyden, at man kan have Ret. Men skulde det ikke for Enhver, som ønsker at bruge den saaledes, snarere være en Trost at vide om sit Skrift, at det af Andre, hvis Pligt det er at forebygge Ulemper for Borgersamfundet endog af det uforsætlige Misbrug af Pressen, er fundet dadelst, end en Krænkelser at være un- derkastet den Garanti, som alene er istand til at fuld- derkaste den Garanti, som alene er istand til at fuld- stændiggjøre Betingelserne for Pressens nyttige Brug. Hvad er det dog andet, end den overdrevene Tillid til Rigtigheden af sine egne Anskuelser, den undskyldelige, men derfor ikke altid dadelstrie Kierlighed til sit eget Landsfo- der, og i alt Fald den utidige Frugt af Bevidstheden om ster, og i alt Fald den utidige Frugt af Bevidstheden om sine egne Hensigters Reenhed, som bevirker, at man anseer anordnet Gjennemsyn af et trykt Arbejde, førend det kom- mer ud iblandt Publicum, med skjæve Dine? — I sit Princip er denne Foranstaltning saaledes vistnok ingen- lunde at forstaae som stridende imod Pressens Formaal eller Skribenternes naturlige Rettigheder.

Udenlandske Efterretninger.

Den imorges ankomne norske og svenske Post medbragte Aviser fra Christiania og Stockholm af 24de ds., af hvilke vi gjøre følgende Uddrag:

Fra det kgl. Departement for de udenlandske Anliggender er til det norske Finants-Departement indløben Underretning om, at den hollandske Regjering, paa Foreskilling fra Hs. Ma- jestæts Gesandtskab i Haag, har samtykket i, at norske og svenske Fartøier fremtidigens ved deres Ankomst til Nieuwediep ikke skulle erlægge andre eller højere Afgifter end dem, der af hol- landske Fartøier erlægges, eller 15 cents pr. Last, saavel som i, at de i Aaret 1827 for indenlandske Fartøier ved Gjennem- seilingen af Nordhollands Canal bevilgede Rettigheder ogsaa skulle være anvendelige paa norske og svenske Fartøier. — Efter et Forslag fra Chefen for Marine-departementet, hvilket er tiltraadt i det Væsentlige af Statsraadets øvrige Medlem- mer, er det bleven indstillet og sanctioneret af Kongen, at Ma- rine-departementet naadigst maa bemyndiges til for Tyrvasenets Regning at erhverve Eiendom og fri Disposition over Derne store og lille Torungen ved Arendal for 450 Spd. med Ret for Tyrvasenet til under det intenderede Fyrarbejde at tage Leer, Sand og Steen paa Gaarden Huis's Grunds Udmark og at de paa Torungerne ansættende Fyrbetjente maae overdrages Brugen af bemeldte Der mod at være de paa Samme hvil- lende Skatter og Dnera. — Under 9de ds. har Kongen resol- veret: 1) at de Summer af Statskassens contante Behold- nernes Disposition, maae gjøres frugtbringende saavel ved Ud- laan som ved Discontering og imod at der ved Udlaan beregnes samme Rente, som med Hensyn til Discontering er bestemt. 2) At Disconteringscommissionerne for Fremtiden maae blive at benævne Laane og Disconterings-Commissioner. — Violoncellisten A. Gehrmanns Concert i Christiania den 19de var besøgt af omtrent 200 Mennesker. Concertgiveren især for Udførelsen af de fra hans forrige Concerter der be-